

ТАҚРИЗ

ба автореферати доктории Ғаффоров Абдушукур Одинашоевич дар мавзӯи «Хусусиятҳои грамматикӣ ва маъноии ибораҳои феълӣ дар забони адабии тоҷик» (дар асоси маводи осори мансури асрҳои XV-XVI) барои дарёфти дараҷаи доктории илмҳои филология бо тахассуси 10.02.01 -Забони тоҷикӣ.

Рисола 355 саҳифаи ҷоли компютериरो дар бар гирифта, аз муқаддима, ҷор боб ва хулосаву рӯйхати адабиёт таркиб ёфтааст. Дар муқаддимаи диссертатсия тибқи анъана аҳамияти интихоби мавзӯ, дараҷаи омӯзиши масъала, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқ, методи таҳқиқ, маводи истифодашуда дар қор, моҳияти илмӣ-назариявӣ ва амалии таҳқиқ, асосҳои назарии диссертатсия, мавод ва масоили асосие, ки ба ҳимоя пешниҳод мешавад, қорқард ва татбиқи натиҷаҳои таҳқиқ ва сохтори диссертатсия баррасӣ мегарданд.

Мутолиаи автореферат нишон дод, ки мазмуну мундариҷаи он ба асли рисола мувофиқ буда, мавзӯ дар робита ба яке аз масъалаҳои муҳимму мубрам ва камтаҳқиқшудаи забони адабӣ- ибораҳои феълӣ ва хусусиятҳои грамматикӣ семантикӣ он бахшида шудааст. Сохтор ва банду басти илмии қор ба талаботи рисолаҳои илмии докторӣ созгор мебошад. Қор аз ҷиҳати назариявӣ амалӣ ба таври асоснок таҳия гардидааст. Далелҳои фаровон аз осори мансури адибони асрҳои XV- XVI – Ҷомӣ, Восифӣ, Ҳусайн Воизи Кошифӣ, Соммирзои Сафавӣ, Фаҳриддин Алии Сафӣ, Ҳоҷа Ҳасани Нисорӣ, Аҳмад ибни Муҳаммад ибни Арабшоҳ истифода, тасниф ва таҳлил гардидааст. Маводи фароҳамомада бо шаклҳои маъруфи худ дар забони адабии ҳозираи тоҷик ва намунаҳои осори мансури асрҳои нисбатан дуртар-асрҳои XI- XIV муқоиса шудааст. Забони рисола суфтаву раво ба талаботи сабки илмӣ-таҳияи рисолаҳои илмӣ ҷавобгӯ мебошад.

Муҳаққиқ дуруст қайд мекунад, ки дар байни дигар гурӯҳҳои луғавӣ грамматикӣ ибораҳои феълӣ ҳам аз рӯйи сохт ва ҳам аз рӯйи маъно навъи бойтарин ва серистеъмолтарин ҳам дар забони насри асрҳои XV- XVI ва ҳам забони адабии ҳозира тоҷик ба шумор мераванд.

Дар вақти навиштани диссертатсия таҳқиқгар оид ба тамоми намудҳои хусусиятҳои воситаҳои алоқа, махсусан алоқаи пешояндӣ, алоқаи пасояндӣ, алоқаи ҳамроҳӣ, алоқаи артиклӣ ва алоқаи пешоянду пасояндӣ, ки дар ташаккули ибораҳои феълӣ нақши асосӣ доранд, сухан меронад. Таҳқиқгар кӯшидааст, ки басомади ҳар як пешояндҳоро дар таркиби ибораҳои феълӣ муайян намуда, хусусиятҳои грамматикӣ онҳоро шарҳ диҳад, ки ин хеле усули ҷолиб аст.

Дар диссертатсия ҳодисаи муродифшавии пешояндҳо дар таркиби ибораҳои феълӣ таҳлил шудааст ва мисолҳои зиёде оид ба муродифшавӣ аз сарчашмаҳои хаттии давраи мавриди таҳқиқ оварда шудааст, ки он киммати илмии корро боз ҳам афзудааст.

Қиҳати назарраси диссертатсия дар он аст, ки ташаккули ибораҳои феълии забони тоҷикӣ дар адабиёти классикии асрҳои XV- XVI бо ҳолати имрӯзаи забони адабии тоҷик муқоиса карда шудааст ва хусусиятҳои пешоянду пасояндҳо аз назари муҳаққиқ дур нарафтааст.

Дар рисола ҳамаи пешояндҳои содаи аслий бо тамоми хусусиятҳои, муносибатҳои бо калимаҳои дигар ва тобишҳои маънонашон шарҳу эзоҳ дода шудаанд. Фикру андешаҳои олимони соҳа аз мадди назари муҳаққиқ дур намондааст. Мисолҳои овардаи муаллиф аз асарҳои мансури давраи мавриди назар қобили таваҷҷуҳанд.

Дар боби чоруми рисола маънои луғавии калимаҳо омилҳои муҳими алоқаи калимаҳо дар ҷумла ба ҳисоб меравад. Маълум аст, ки маънои луғавӣ бе маънои грамматикӣ вучуд дошта наметавонад. Андешаҳои муҳаққиқ доир ба алоқамандии маънои грамматикӣ бо маънои луғавӣ ҳамагӣ дурусту қобили қабуланд. Қобили қайд аст, ки дар вақти навиштани диссертатсия таҳқиқгар аз манбаҳои зиёди илмӣ ва адабӣ истифода карда тавонистааст. Далелу асноди қотеъ ва раднашаванда оварда, аз он пурсамар ва эҷодкорона истифода кардааст.

Дар автореферати диссертатсияи тақризшаванда дар баробари муваффақиятҳо зиёд баъзе камбудии норасоӣҳо низ роҳ ёфтаанд, ки зикри чанде аз онҳо барои такмили минбаъдаи диссертатсия хеле муфиданд:

1. Номи иборашиносон такрор ба такрор омадааст
2. Мисолҳо зиёд оварда шудааст, аммо таҳлилҳо кам ба назар мерасанд.
3. Маъмулан ҳар як кори диссертатсионӣ иборат аз ғалатҳои техникӣ аст. Дар кори мавриди назар низ ғалатҳову иштибоҳоти техникӣ мавҷуд аст (саҳ. 22, 26, 58...), ки дар оянда ислоҳ намудани онҳо ба ҳусну кубҳи кор нерӯи дигаре зам хоҳад кард.

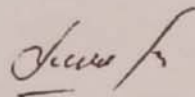
Албатта, ин камбудии арзиши илмӣ ва амалиеро, ки автореферати Ғаффоров Абдушукур Одинашоевич дар мавзӯи «Хусусиятҳои грамматикӣ ва маъноии ибораҳои феълӣ дар забони адабии тоҷик» (дар асоси маводи осори мансури асрҳои XV-XVI) дорад, ба ҳеҷ ваҷҳ кам нахоҳад кард.

Автореферати диссертатсия ва мақолаҳои дар маҷаллаҳои тақризшавандаи КОА -и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷопкардаи муаллиф мазмуну муҳтавои диссертатсияро инъикос менамоянд.

Ҳамин тавр, диссертатсияи Гаффоров Абдушукур Одинашоевич дар мавзӯи «Хусусиятҳои грамматикӣ ва маъноии ибораҳои феълӣ дар забони адабии тоҷик» (дар асоси маводи осори мансури асрҳои XV-XVI) аз рӯйи ихтисоси 10.02.01 – Забони тоҷикӣ ба талаботи Низомномаи намунавӣ оид ба Шӯрои диссертатсионӣ ва Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ (дотсент, профессор), ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 ноябри соли 2016, таҳти № 505 тасдиқ гардидаанд, пурра ҷавобгӯ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои филологӣ мебошад.

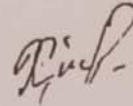
Муқарризон:

Профессори донишгоҳи давлати Фарғона, доктори илмҳои филологӣ

А.Мамаҷонов

Профессори донишгоҳи давлати Фарғона, доктори илмҳои филологӣ

М.Ҳақимов

Дотсенти донишгоҳи давлати Фарғона, номзади илмҳои филологӣ

Э. Ибрагимова

Дотсенти донишгоҳи давлати Фарғона, номзади илмҳои филологӣ

М. Зокиров

Суроға: Ҷумҳурии Ўзбекистон шаҳри Фарғона Донишгоҳи давлати Фарғона кафедраи забоншиносии

Е-mail: mukhtar63@mail.ru

Телефон: +991-93-270-06-05

Имзои А.Мамаҷонов, М.Ҳақимов, Э.Ибрагимова, М.Зокировро тасдиқ мекунам.

Сардори Раёсати кадр Ж.Дадабоева

« 29 »

2021 с